
De paradox van de eeuwige jeugd

Het streven naar erkenning en waardering als oorzaak van een ongelukkig bestaan

M. Sarot

Abstract

In 'The Paradox of Eternal Youth: The Pursuit of Recognition and Appreciation as Keys to an Unhappy Existence', the author claims that as a compensation for their lost belief in eternal life, contemporary people are not contented with living longer on earth than their predecessors, but pursue (the semblance of) eternal youth. This pursuit of eternal youth can be seen as one way of pursuing appreciation. However, while recognition is a basic need of people, the pursuit of unlimited appreciation is a recipe for unhappiness. Appreciation gained by means of the semblance of youth is one of the forms of undeserved respect which Maslow has shown to be unstable. Moreover, Paul reminds Christians that in the end, everything we have is grace, and it is in God as the Giver that we should boast. Christians should give recognition rather than pursue the receipt of it.

Inleiding

Ouderen blijven steeds langer jong. Zij gaan naar de sportschool, verven hun haar en laten hun ogen laseren zodat zij geen bril nodig hebben. Hun gehoorapparaten zijn zo goed als onzichtbaar. Zij blijven zich kleden als waren zij teenagers: spijkerbroeken, T-shirts, kleurige kleding. Wij leven ook daadwerkelijk langer, zo laten de statistieken zien, en wij blijven langer gezond.¹ Toch kan deze hele cultus van de jeugd soms ook iets krampachtigs krijgen. Wanneer een jonge vrouw van achter in de twintig al grijs wordt en haar haren bijkleurt, helpt dat haar om niet voortijdig haar jeugdige uiterlijk te verliezen. Maar de inmiddels zeventigjarige grootmoeder die al vijftientig jaar het haar kastanjebruin verft, zou er veel aardiger uitzien als zij haar grijze krullen in volle glorie toonde. Haar haar past niet langer bij haar gezicht, dat daardoor een onnodig harde uitdrukking krijgt.

Waarom willen wij zo graag jong blijven? Dat heeft te maken met wat ik

---

1 Johan Polder, Sjoerd Kooiker en Fons van der Lucht, *De gezondheidsepidemie: Waarom wij gezonder én zieker worden* (Amsterdam: Reed Business, 2012), vooral 33–49.

eeuwigheidsverlies zou willen noemen. Wij leven weliswaar steeds langer, maar onze *levenshorizon* is steeds korter geworden. Ooit leefden wij veertig jaar en verwachtten daarna de eeuwigheid. Nu leven wij nog slechts negentig jaar.² Nederlanders leven aan het begin van de eenentwintigste eeuw niet langer met het oog op de eeuwigheid. Dat heeft allerhande gevolgen. Wie wil er nog sterven voor het vaderland? Of voor het geloof? Voor wie rekent op de eeuwigheid, is verlies van het aardse leven een klein verlies. Wie daartoe niet bereid is, zou *pennywise and poundfoolish* zijn. Nu ligt dat anders. Wij moeten heel de eeuwigheid in die negentig jaar persen. In plaats van *Memento mori* is *You only live once: Seize the moment!* gekomen. Dit leidt tot een hoger levenstempo, dat zich tot in allerlei onverwachte details van het leven manifesteert. Zo wordt wel gezegd dat mensen tegenwoordig sneller spreken dan vroeger. Wij hebben weliswaar beperkt tijd voor onze kinderen, maar het is wel *quality time*. *Mindfulness* moet ons helpen het eeuwigheidsmoment in het hier en nu te ervaren. En wij zijn weliswaar blij dat die veertig jaar negentig jaar zijn geworden, maar genoeg is het nog lang niet. Vandaar de hele gezondheidscultus. Die cultus heeft twee aspecten: gezond blijven en jeugdig blijven. Gezond blijven leidt daadwerkelijk tot een langer leven. Maar bij jeugdig blijven ligt dat gecompliceerder: daarbij gaat het om een kleding- en levensstijl die meer gericht is op schijn dan op werkelijkheid. Antirimpelcrème, als die al werkt, maakt mij niet jonger, maar laat mij er jonger uitzien. Dáárvan ga ik niet langer leven. En in veel gevallen is het wekken van de schijn ronduit ongezond, bijvoorbeeld wanneer een oudere om te laten zien dat hij nog ‘met de jongeren meekan’ zijn lichaam forceert. De gevolgen daarvan kunnen uiteenlopen van een sportblesure tot een burn-out.

Wij willen dus niet alleen langer leven, wij willen ook graag de schijn wekken dat wij nog langer te leven hebben – en desnoods zijn wij bereid om voor die schijn een stukje leven in te leveren. Waarom? Enerzijds speelt zelfbedrog hier een rol. Als de spiegel mij niet confronteert met mijn eigen sterfelijkheid, hoef ik deze voorlopig nog niet onder ogen te zien. Anderzijds gaat het erom, de buitenwereld te foppen. De jeugd is de norm;³ wie jong is, krijgt aandacht, waardering en respect, terwijl wie oud is, heeft afgedaan. Laat ik dan proberen om er jong uit te zien, en zo in de ogen van de buitenwereld in de goede categorie te vallen.

Hiermee zijn wij aangekomen bij het thema van deze bijdrage: het menselijk verlangen naar erkenning en waardering. Dat is een diepmenselijk verlangen;

---

2 Kurt Koch, *Die Kirche Gottes: Gemeinschaft im Geheimnis des Glaubens* (Augsburg: Sankt Ulrich Verlag, 2007), 173–174.

3 Nigel Biggar, *Good Life: Reflections on What We value Today* (Londen: SPCK, 1997), 34.

ontkenning ervan is schadelijk. Tegelijk is het ook een verlangen dat gemakkelijk overbeklemtoond wordt. Dit kan leiden tot een cultus van uiterlijkheden waarin schijn belangrijker is dan werkelijkheid, uiterlijk belangrijker is dan innerlijk, en *spin doctors* belangrijker zijn dan de daden van een politicus. Terwijl erkenning en waardering elementen van een gelukkig leven zijn, wordt het streven naar aanzien en erkenning zo een oorzaak van een ongelukkig leven.

De rest van deze bijdrage is als volgt opgebouwd. In de volgende paragraaf zal ik laten zien hoe erkenning en waardering broodnodig zijn voor een mens en gemis daarvan, bijvoorbeeld als gevolg van discriminatie, funeste gevolgen kan hebben. Tevens zal ik laten zien hoe een ongebreideld streven naar erkenning en aanzien een recept voor een ongelukkig leven lijkt. Vervolgens zal ik Maslows behoeftepiramide gebruiken voor een nadere kritiek op de wijze waarop wij in onze cultuur omgaan met erkenning en waardering.

Respect als levensbehoefte, het streven naar aanzien als valkuil

Op 5 april 1968, de dag na de moord op Martin Luther King, wilde een Amerikaanse basisschoolleerlinge, Jane Elliott, haar leerlingen duidelijk maken dat respect een noodzaak is, en discriminatie schadelijk. Omdat erover vertellen geen indruk leek te maken, liet zij het hen aan den lijve ondervinden. Zij vertelde de kinderen dat bruinogige kinderen superieur waren aan blauwogige kinderen. De bruinogige kinderen kregen privileges (een langere pauze, meer lunch) en zij werden aangemoedigd om de blauwogige kinderen links te laten liggen. De blauwogige kinderen moesten voor in de klas zitten en mochten niet langer uit dezelfde kraan drinken als de bruinogige kinderen. Binnen de kortste keren waren de bruinogige kinderen overtuigd van hun superioriteit terwijl zij ook daadwerkelijk beter begonnen te presteren, terwijl zelfs de slimste blauwogige kinderen zich begonnen te gedragen alsof zij minderwaardig waren en hun schoolwerk minder goed begonnen te doen. Toen zij de leerlingen de volgende dag vertelde dat zij zich had vergist, en dat de blauwogige kinderen superieur waren, herhaalde dit patroon zich in licht gematigde vorm. De blauwogige kinderen hadden geleerd van de korte tijd waarin zij verschoepelingen waren, en misdroegen zich iets gematigder dan de bruinogige kinderen hadden gedaan. Elliott wilde haar leerlingen laten zien hoe funest zelfs volstrekt ongefundeerde discriminatie is. Haar experiment maakt duidelijk dat de menselijke behoefte aan waardering en erkenning zo groot is, dat zelfs een kortdurend gebrek daaraan al leidt tot minder goed functioneren.⁴

---

4 Stepen G. Bloom, 'Lesson of a Lifetime,' *Smithsonian Magazine* september 2005, <http://www.smithsonianmag.com/history/lesson-of-a-lifetime-72754306/?page=1>, bezocht 18 juli 2016.

Dit is de afgelopen jaren in talloze onderzoeken bevestigd.

Naast dit voorbeeld wil ik een ander plaatsen. Henry Esmond, de hoofdpersoon van een van de grote victoriaanse Bildungsromans, is het hele boek verliefd op zijn nichtje Beatrix. Zij houdt ook van hem, maar toch trouwt zij niet met hem. Zij wordt bewogen door een drijfveer die haar krachtiger beroert dan de liefde: de zucht naar eer en aanzien. Daarom accepteert zij het aanbod van de 28 jaar oudere hertog van Hamilton. Tegen Henry Esmond is zij uitzonderlijk openhartig over haar beweegredenen:

Het is een groot geschenk waarmee hij [hertog Hamilton – MS] mij vereert. Ik weet dat het een overeenkomst tussen ons is; dat accepteer ik, en ik zal mijn uiterste best doen, mijn aandeel erin te vervullen. Er is geen kwestie van smachten en minnekozen tussen een edelman van de leeftijd van Zijne Genade en een meisje dat niet veel van dat soort weekheid in haar aard heeft. Waarom zou ik niet erkennen dat ik ambitieus ben, Harry Esmond? En als het in een man vrijstaat eer na te streven, waarom zou een vrouw dat dan niet mogen doen? ... Ik ben graag nummer één in mijn gezelschap, weet je; en ik houd van vleierij en complimenten. ... Ik houd van een zesspan, of een achtspan; en ik houd van diamanten, en elke week een nieuwe jurk; en mensen die zeggen: 'Daar gaat de hertogin. Wat ziet Hare Genade er goed uit! Uit de weg voor *Madame l'Ambassadrice d'Angleterre*.⁵ Roep de bedienden van Hare Excellentie.' – dat is wat ik wens.⁶

Voor Beatrix Esmond is het streven naar eer en aanzien de dominante drijfveer; dát is wat haar beweegt. En zij zegt het ook nog eens eerlijk. Toch zal duidelijk zijn, dat dit geen recept voor een gelukkig leven is. Deze twee voorbeelden maken duidelijk waar het mij in deze bijdrage om gaat. Erkenning en waardering zijn belangrijk voor mensen; wij mogen die aan anderen niet onthouden en omgekeerd hebben zij recht op ons respect. Tegelijkertijd moeten wij erkennen dat het streven naar erkenning en waardering kan ontsporen, en uitlopen op een ongebreidelde zucht naar eerbied en aanzien die alle andere motieven kan gaan overheersen en mensenlevens kapot kan maken.⁷ Beatrix Esmond mag dan een karikatuur zijn, het soort mensen dat zij representeert kennen wij allemaal.

5 De *Duke of Hamilton* staat op het punt, ambassadeur van Hare Majesteit in Parijs te worden.

6 William Makepeace Thackeray, *Henry Esmond: Kolonel in dienst van Hare Majesteit Koningin Anna*, vert. Mary Jager (Amsterdam: L.J. Veen, z.j.), 335–337 (vertaling licht gecorrigeerd naar het originele Engels).

7 Met Beatrix Esmond loopt het niet goed af, zo blijkt uit het vervolg op *Henry Esmond: The Virginians* (1857–1859).

Psychologische verdieping: erkenning en waardering in Maslows theorie van menselijke drijfveren

In de psychologie is de motiverende kracht van erkenning en waardering, eer en aanzien, gethematiseerd door de humanistische psycholoog Abraham Maslow. In een artikel uit 1943 geeft hij een eerste aanzet tot een theorie van de menselijke motivatie, en in dat verband komt hij ook met wat 'de piramide van Maslow' is gaan heten: een categorisering van de menselijke behoeften in vijf niveaus, die de mens in volgorde, te beginnen met het meest fundamentele niveau, zal proberen te bevredigen: (1) fysieke behoeften: eten, drinken, slaap, seks, (2) veiligheid, (3) liefde, (4) erkenning en waardering en (5) zelfontplooiing.⁸ Maslow probeerde om de motieven van mensen te verklaren; in die zin is zijn theorie descriptief. Hij beoogt niet tot een omvattende waardering van de menselijke behoeften te komen. Toch onthoudt hij zich niet van korte beoordelingen, zoals wij zo meteen zullen zien. Er is veel voor te zeggen dat heel Maslows drijfverenpiramide niet waardenvrij is: enerzijds wordt er vaak op gewezen dat zijn piramide het individualisme van de Noord-Amerikaanse samenleving van zijn tijd weerspiegelt,⁹ anderzijds kan men in de afwezigheid van religieuze behoeften en in de prominente plaats van zelfontplooiing zijn humanistische opvattingen herkennen.¹⁰

Laten wij dan nu eens nader bezien wat Maslow zegt over erkenning en waardering. Op het vierde niveau van zijn piramide onderscheidt Maslow tussen respect en zelfrespect. Zelfrespect kan gebaseerd zijn op het respect dat anderen terecht of onterecht voor mij hebben, of op zelfevaluatie. Zelfrespect dat gebaseerd is op een realistische zelfevaluatie is het meest stabiel. Het respect dat men van anderen ontvangt heeft te maken met aanzien en reputatie. Wanneer hij zijn theorie in 1954 verder ontwikkelt, gaat hij sterker beklemtonen dat die laatste vorm van respect minder stabiel is: 'The most stable and therefore

8 Abraham H. Maslow, 'A Theory of Human Motivation,' *Psychological review* 50/4 (1943), 370–396.

9 Patrick A. Gambrel en Rebecca Cianci, 'Maslow's Hierarchy of Needs: Does it Apply in a Collectivist Culture,' *Journal of Applied Management and Entrepreneurship* 8/2 (apr. 2003), 143–161.

10 Over zelfontplooiing als specifiek humanistische drijfveer, zie mijn *Het goede leven: Idealen van een goed leven in confrontatie met de tragiek van het bestaan* (Zoetermeer: Boekencentrum 2003²), 104–135. Later zou Maslow oog krijgen voor het belang van 'spiritualiteit'. Zie Maslow, 'The Farther Reaches of Human Nature,' *Journal of Transpersonal Psychology* 1/1 (1969), 1–9; Maslow, *The Farther Reaches of Human Nature* (New York: Penguin, 1971), i.h.b. 40–51; Mark E. Koltko-Rivera, 'Rediscovering the Later Version of Maslow's Hierarchy of Needs: Self-Transcendence and Opportunities for Theory, Research, and Unification,' *Review of General Psychology* 10/4 (2006) 302–317.

most healthy self-esteem is based on *deserved* respect from others rather than on external fame or celebrity and unwarranted adulation.¹¹ Reeds in zijn oorspronkelijke artikel meldt Maslow dat er ook mensen zijn die meer waarde lijken te hechten aan aanzien en eer dan aan liefde. Maar volgens Maslow kan dit niet echt zo zijn: bij deze mensen dienen aanzien en eer om de liefde van statusgevoelige geliefden te verwerven, en staan ze dus in dienst van de liefde.¹²

De tijd waarin Maslow zijn theorie van menselijke drijfveren uitwerkte ligt inmiddels meer dan zestig jaar achter ons, maar het onderscheid tussen verdiende en onverdiende waardering is actueler dan ooit. Verdiende waardering kan je nooit helemaal ontnomen worden, omdat de grond blijft bestaan ook als de waardering wegvalt. Bovendien is de kans dat de waardering wegvalt kleiner naarmate de waardering meer verdiend is. Bij onverdiende waardering, die uitsluitend gebaseerd is op uiterlijke schijn, ligt dat anders. Laten wij nog een keer terugkeren naar de obsessie met jeugd die onze cultuur in haar greep heeft. Jong zijn is de norm, en wie niet jong is, moet jong lijken. Het ideaalbeeld is op dit moment niet langer dat van de jongvolwassene, maar van degene die de volwassenheid nog niet heeft bereikt. Denk bijvoorbeeld aan onze houding ten opzichte van lichaamsbehandling. Deze lichaamsbehandling ontstaat in de puberteit en is een teken van volwassenheid. Maar de norm in onze samenleving is: geen haar! Zo zijn wij terechtgekomen in een samenleving die pedofilie afwijst, maar okselhaar en schaamhaar 'vies' vindt.

Veel van de make-up die wordt aanbevolen, is op lange termijn schadelijk (bijvoorbeeld omdat hij de bovenste laag van de huid verwijdert, die er daardoor wel jonger uitziet maar tegelijkertijd ook kwetsbaarder wordt). Nog dubieuzer is het gebruik van botox, dat onderhand epidemische vormen aanneemt: het aantal vrouwen dat zich in Groot-Brittannië jaarlijks laat botoxten steeg al in 2010 tot boven het miljoen.¹³ Verontrustend is ook dat jongeren zich steeds jonger laten botoxten: *teen toxing* (botoxen van kinderen tussen 12 en 19) zou in de Verenigde Staten in 2010 al 12.000 keer zijn voorgekomen,¹⁴ terwijl de aan-

11 Abraham H. Maslow, *Motivation and Personality* (New York: Harper & Row, 1954; rpt. 1970), 46. Ik heb *deserved* gecursiveerd omdat dat een sleutelwoord is: het gaat om de vraag of het respect terecht of onterecht is, en alleen terecht respect is een stabiele basis voor zelfrespect.

12 Maslow, 'Theory of Human Motivation', 386.

13 Emma Woolf, 'Why the Cult of Youth is Making Women in Their Thirties Feel Past it?', *The Telegraph*, 7 oktober 2013, <http://www.telegraph.co.uk/women/womens-life/10349665/Why-the-cult-of-youth-is-making-women-in-their-thirties-feel-past-it.html> (bezocht 20 juli 2017).

14 Monique, 'Botox-gebruik onder jonge vrouwen neemt toe, is dat zorgelijk?', <http://www.beautyjournaal.nl/> 7 september 2013 (bezocht 20 juli 2016).

tallen sindsdien verder stegen. Verder gaan ook mannen steeds vaker aan de botox. Inmiddels kennen wij ook het verschijnsel van de *Facebook facelift*: cosmetische chirurgie om er op de sociale media jonger uit te zien.¹⁵ Ook in andere aspecten van het leven zet de verjonging door, en wel zo ver dat wij in veel opzichten van een *infantilisering*¹⁶ kunnen spreken. Jongvolwassenen die in hun jeugd de Pokémontekenfilmpjes keken, gaan op dit moment massaal de straat op om Pokémon Go te spelen. Grote kans dat wie thuisblijft, de *Donald Duck* of een jeugdboek leest of in een kleurboek ‘voor volwassenen’ zit te kleuren.

Ook hier is echter sprake van een paradox. Naarmate de infantilisering verder voortschrijdt, voelen jonge mensen op steeds lagere leeftijd dat zij oud worden. Juist omdat andere mensen ogenschijnlijk met rust gelaten worden door de tand des tijds (hun Facebook facelift zetten zij niet op Instagram, maar het resultaat ervan zien wij wel), hebben wij het gevoel dat wijzelf tekortschieten. Een gevoel dat overigens meer voorkomt bij vrouwen dan bij mannen.¹⁷

Nu is het voor een wetenschapper die eruitziet alsof hij zijn studeerkamer alleen per abuis verlaat, en die bijgevolg al jaren standaard tien jaar te oud wordt geschat, een beetje goedkoop om de spot te drijven met onze culturele obsessie met jeugd. Wetenschappers zijn niet minder ijdel dan de rest van de bevolking, en hoogleraren nog meer. Hun ijdelheid is echter intellectueel van aard. En ook bij hen is de verleiding groot, wanneer hun wetenschappelijke prestaties achterblijven bij die van hun *peers* en hun aanzien daalt, hun *output* te *faceliften*. En dat gebeurt ook: sommigen plegen plagiaat (René Diekstra, Martin Stone, Alain Delchambre), anderen verzinnen hun onderzoeksmateriaal (Diederik Stapel). Er zijn wel verschillen: wetenschappelijke facelifts betekenen het eind van je geloofwaardigheid, en vaak ook van je carrière. En wetenschappelijke facelifts zijn dan wel gericht op het verwerven van eer en aanzien, maar zij doen dat niet door jeugd te veinzen. De overeenkomst met ‘gewone’ schoonheidsbehandelingen is echter deze, dat de werkelijkheid mooier wordt voorgesteld dan zij is, en dat wij daarvan per saldo niet beter worden.

Theologische kritiek: waarop zullen wij ons beroemen en wie zullen wij waarderen?

Maslow is positief over zelfrespect, als dat maar op feiten gebaseerd is. Het creëren van een uiterlijke schijn om zo een grotere reputatie te krijgen daar-

15 Woolf, ‘Why the Cult of Youth.’

16 Benjamin Barber, ‘De infantilisering van de consument is een bedreiging voor de democratie,’ NRC 15 sept. 2007, www.nrc.nl (bezocht 20 juli 2016).

17 Woolf, ‘Why the Cult of Youth.’

entegen wijst hij af. Psychologisch heeft Maslow ongetwijfeld gelijk dat gefundeerd (zelf)respect gezonder is dan het verwerven van aanzien door uiterlijkheden. Maar vanuit het christelijk geloof moet ook gefundeerd zelfrespect onder kritiek komen te staan. Met name Paulus is daar heel duidelijk over. In de tweede brief aan de Korintiërs spreekt hij hier uitvoerig over. Beroemen anderen zich erop dat zij Israëlieten zijn, dat zij kinderen van Abraham zijn, dat zij Christus dienen? Op al deze dingen zou Paulus zich ook kunnen beroemen, op het laatste zelfs met nog meer recht (2 Kor. 11). Hij zou zich zelfs kunnen beroemen op een bijzondere Godservaring, waarin hij 'werd weggerukt naar het paradijs en onzegbare woorden vernam' (2 Kor. 12:4). Maar hij weigert zich op zulke zaken te beroemen. Als hij zich al ergens op wil beroemen, dan is het op zijn zwakheid (2 Kor. 11:30, 12:5). Hij heeft een 'doorn in het vlees,' vermoedelijk een lichamelijke ziekte of gebrek, en tot driemaal toe heeft hij God gesmeekt of God deze doorn wil wegnemen. Dit gebed is 'wel beantwoord, maar niet verhoord.'¹⁸ God antwoordde hem: 'Je hebt genoeg aan mijn genade. Kracht wordt juist in zwakheid volkomen' (2 Kor. 12:9). Wanneer Paulus schrijft dat hij zich alleen op zijn zwakheid wil beroemen, wil hij niet zeggen dat die zwakheid zelf zo waardevol is. Het gaat hem erom, dat de erkenning van die zwakheid ruimte maakt voor Gods genade. Alles van waarde wat wij hebben, hebben wij aan God te danken. Daarom is eigenroem onmogelijk geworden (Rom. 3:28). 'Als iemand wil roemen, moet hij roemen op de Heer' (2 Kor. 10:17). Of, zoals Paulus het elders zegt: 'ik denk er niet aan mij op iets anders te beroemen dan op het kruis van onze Heer Jezus Christus' (Gal. 6:14).

Waar Maslow gelijk heeft met zijn kritiek op de cultus van de uiterlijke schijn, heeft Paulus gelijk met zijn kritiek op de 'terechte' eigenroem. Dat het object van die eigenroem (de prestaties waarop ik mij beroem) bestaat, is op zichzelf nog geen voldoende reden om mij erop te beroemen. Wanneer ik beseft dat die prestaties mij niet rechtens toekomen, maar een geschenk zijn van de goede God, dan weet ik op wie ik mag roemen: op God! Maslow brengt een stukje ontspanning aan, wanneer hij opmerkt dat het aanzien dat ik door een schone schijn te creëren verwerf, uiteindelijk niet zo waardevol is. Paulus radicaliseert die ontspanning wanneer hij ook het verwerven van aanzien door prestaties verwerpt (vgl. 1 Kor. 15:10b). Uiteindelijk mogen wij allen roemen op dezelfde God!

Maar wat betekent dit voor de kinderen uit de klas van Jane Elliott? Aan hun voorbeeld heb ik geïllustreerd hoe belangrijk erkenning en waardering

---

18 Citaat uit de aantekeningen bij de Willibrordvertaling, online: <http://www.willibrordbijbel.nl/>.

voor mensen zijn. Vanuit het christelijk geloof moeten wij zeggen dat er in Christus Jood noch Griek, slaaf noch vrije, man noch vrouw is. Als wij bij Christus horen, zijn wij allen 'erfgenamen overeenkomstig de belofte' (Gal. 3:28–29). In die zin is discriminatie een christen niet toegestaan. Hier komt nog iets bij. Het *streven naar* erkenning en waardering mag dan in het christendom onder kritiek staan, voor het geven ervan geldt het tegendeel. Wij worden opgeroepen om in de naaste Christus – als de meest uitgesproken beelddrager van God (2 Kor. 4:4) – te herkennen. Wanneer wij in Matteüs 25:40 lezen dat Jezus tegen degenen aan zijn rechterhand zegt: 'Ik verzeker jullie, alles wat je voor één van deze minste broeders van Mij hebt gedaan, heb je voor Mij gedaan,' dan gaat het niet alleen over 'doenerigheid': te eten en te drinken geven, gastvrij ontvangen, opzoeken in de gevangenis. Nee, uiteindelijk gaat het om een houding waarin erkenning en waardering worden gegeven (vgl. ook Fil. 2:1–4). En in die erkenning en waardering mogen wij ons niet beperken tot medechristenen. Jezus zelf is ons voorbeeld wanneer hij de rijke jongeling, de man die er niet toe kon komen zijn bezit te verkopen en de opbrengst aan de armen te geven, liefdevol aanzag (Mc. 10:21). De huidige bisschop van Rome spreekt in dit verband van een 'diepe, liefdevolle aandacht.'¹⁹ Christen-zijn gaat meer om het *geven* van erkenning en waardering dan om het *verwerven* ervan.

M. Sarot is decaan en hoogleraar systematische theologie aan de Tilburg School of Catholic Theology en Tilburg University Utrecht campus.

---

19 *Evangelii gaudium* 269. Hier ontbreekt mij de ruimte voor een nadere onderbouwing, maar ik verwijs graag naar Gijsbert van den Brink en Cornelis van der Kooi, *Christelijke dogmatiek* (Zoetermeer: Boekencentrum, ³2012), 241–247. Van den Brink en Van der Kooi onderscheiden daar tussen een structurele, een functionele en een relationele interpretatie van het *imago Dei*, en pleiten voor de laatste.